

AH! BARCELONA...

Quan un fet tan greu i tan pròxim, com fou per a nosaltres la commoció de Barcelona en l'última setmana de juliol, cau dintre del nostre esperit, se produeix en ell una torbació semblant a la que es promou en un estany quan una gran roca estimbada hi cau i s'hi enfonsa: que tota l'aigua s'estremeix i arremolina, i el llot que era en son fons s'alça i s'escampa en ella enterbolint-la, i totes les coses que hi nedaven muden de lloc, i en confusió pugen i baixen i es mouen en desordre anant a fons les més pesantes, i les de les vores al centre i les del centre arraconant-se; fins que, la roca al fons ja per sempre ben quieta, l'aigua també va reposant-se i cada cosa va tornant a son lloc segons la llei de sa natura, i l'ona s'aplaça en cercols que s'eixamplen, i s'aclareix a mesura que el llot se va colant cap al fons altra vegada, fins a restar tersa i immòbil, reflectant de nou el cel en sa puresa: així mateix el nostre esperit, contorbat per la tribulació, cerca de nou la calma ordenant les passions agitades i la confusió dels pensaments: passen els temors, passa l'ira, el judici torçat se rectifica, moltes resolucions tornen endarrera. i el fonamental impuls que en regeix la vida saument avença, segur de son poder, vers aquell fi de bé que és el seu nord i no pot fallar-li. Llavors serenament ve la pregunta que porta al darrera el bon propòsit: —¿Què ha sigut això? i com ha estat? i per què? i què cal fer-hi?

Així ens trobem ara; i no ha calgut menys temps que aquest; tan forta fou la sotragada.

Lo primer que es destria és el pre-text, lo que semblà la causa immediata. Contra la guerra: està bé; contra el poder que arrenca de la llar al fill o al pare per a dur-lo a morir per una causa que pot ésser justa i noble dintre

una raó fundament nacional o diplomàtica, però que no és popular, que és remota a la comprensió del poble, i que en la realitat del seu sentiment és una atrocitat inexplicable; i el poble s'hi resisteix, se revolta: primer morir en la revolta justa que deixar que els seus morin per un arbitri del poder o per conveniència d'altri. Està bé; o, almenys, s'explica. Però, ¿què tenen que veure amb això els incendis i les profanacions i les rapinyes i l'assassinar gent indefensa o bé insultar-la, i destruir instituts de caritat i d'ensenyança, i temples que res ofenen, i l'obstinar-se després en una estèril alarma?

Llavors ve la segona explicació: la revolució premeditada per un partit polític que aprofita un estat d'agitació qualsevol per a empeltar-hi el seu ideal o avivar el seu esforç per aconseguir-lo. Mes aquesta explicació es destria igualment que la primera; perquè, si fos certa, altres senyals s'havien de veure d'aquella premeditació que la crema i el saqueig; altres masses armades n'haurien sortit; altres homes s'haurien posat al davant, altres crits haurien sonat, altra organització s'hauria descobert en la revolta. ¿Me voleu donar a entendre que l'ideal de cap partit polític se redueixi a cremar convents, la seva organització a tirar escopetades per darra les finestretes? No us puc creure.

—Oh! —poden dir-me encara— de la revolució mal organitzada o avortada, de la turba que ella llençà al carrer sense saber valer-se'n, se'n valgueren només les sectes que tenen per únic ideal l'odi a l'Església Catòlica i tota aquella gent d'ideal més senzill encara: l'odi pur, el fer mal.

Llavors ens trobem de ple a ple dintre la Pastoral del senyor Bisbe de Vic, que d'això tracta: Satanàs contra Déu, el Principi del Mal contra la Redempció, l'Odi contra l'Amor. I el remei d'això, senzill i sublim: abraçar-se a la Creu, sofrir el martiri com una glòria, tornar bé per mal, amor per odi, vèncer simplement per l'exemple de la suavitat en el viure, i de la fortalesa en el morir.

Aquesta hauria sigut la nostra última

paraula —i no en caldria ni una més— i aquest hauria d'ésser el nostre serè i definitiu propòsit, si ens sentíssim ben capaços de seguir-lo: i això fóra, ademés, un remel universal, la definitiva instauració de la humanitat en Crist. Però som tals encara, que si tanta fortalesa fos en nosaltres, creguem que, en la major part, s'hauria manifestat ben d'altra manera. I el que no haguem donat senyals ni tan sols d'aquella valentia que cal per portar-se com a homes entre homes, ens acusa de sobres la manca de lo que es necessita per a portar-se com a sants entre diables. Aixís és que, tot posant-nos al davant d'aquesta, per si un dia la humanitat pot assolir-la, ens convé començar per la primera, que és la que de moment ens fa més falta.

I posant-nos en el món, d'aquí i el d'ara, comencem per preguntar-nos: —¿Com és que aquesta i altres coses que passen a Barcelona, no passen en tal grau en cap més banda?

¿Com és que de Barcelona se'n diu ja arreu «la ciutat de les bombes», i ara de poc se n'ha dit «la ciutat famosa infame»? No em vinguéssiu amb allò de que els que fan el mal són forasters, perquè llavors us hauria de dir que major infàmia que en fer-lo hi ha en sofrir-lo. Doncs, deixem-ho córrer això: som nosaltres. Per què?

Aquesta és una qüestió, en substància, d'educació i, pel prompte, de policia, i per tant de l'Estat, no és això? sobretot l'últim. Perquè si cada ciutadà s'ha de posar a fer d'espia i armar-se a casa seva per anar a trets amb el veí o amb la turba del carrer, potser li sortiria més a compte anar-se'n a viure al Riff o, si vol treballar en pau, mudar-se a un país més civilitzat. Doncs, aquesta és una qüestió d'administració pública; però, que està dominada per una causa geogràfica.

En efecte, dintre tals i tals graus de latitud hi floreix el desordre social igualment que hi floreixen els tarongers. L'esperit revolucionari hi és fort com el vi, la brutícia de les ciutats sembla regida pel termòmetre, els mendicants hi pullulen com les mosques, hi ha molta

polís i moltes bullanges, i, ben mirat, no són d'origen diferent les bombes, els renecs i la moneda falsa. La bomba i el reneç són, sobretot, una mateixa cosa: un desfogament destructor de la impotència per crear. L'àngel que volgué i no pogué ésser com Déu, blasfemà; el que odia la societat i no se sent fort per a transformar-la, tira una bomba al mig de la plaça. El sentiment és el mateix: la impotència enrabada.

Ara fixeu's en la nostra excel·lència en el renegar i en les bombes comunament, i digueu-me si no hi veieu en això un raig de llum... tenebrosa. De mosques, mendicants, escombraries, polís i bullanges ne tenim poc més o menys lo que ens pertoca; però la bomba i el reneç són l'excel·lència nostra.

Doncs senyal de que el nostre mal és la impotència: una impotència social superior —diguem-ho aixís— a la dels altres pobles semblants nostres; i que es manifesta a Barcelona més, com més gran població s'ha anat fent. Heu's aquí una gran conglomeració d'energies individuals que no han pogut crear un organisme social proporcionat a la seva massa, mal incorporada encara a la total de l'Estat que ha de regir-la, i que pateix del mateix mal sense sentir-se'n tant com nosaltres. I an aquest Estat, com a un poder estrany, li demanem lo més urgent: policia, força armada, lleis, lleis... i que nosaltres ja farem escoles, per després... Policia, repressió, escoles, lleis... bah! remeis per fora.

¿Que no ho veieu que lo que ens manca és l'amor? Mancança horrible, però és això! Això, que en el descontent de la vida és odi, i en el content, egoisme: tot plegat lo mateix, falta d'amor; i l'amor és el primer perquè social, i el regenerador d'organismes, i la potència: l'única. Sense això tot serà en va. Mes, com cobrar-lo? Jo us ho diré: en el dolor que vinga.

Catalunya, Barcelona, has de patir molt, si vols salvar-te. Has d'acceptar les bombes, i el dol, i el robar, i l'incendi: la guerra, la pobresa, la humiliació i les llàgrimes, moltes llàgrimes, fins que del fons del teu sanglotar salti la guspira que t'abrandi el cor en un

amor qualsevulla —jo no sé ara en quin, però en essent amor tots són iguals. Tot amor és valentia, potència, creació i virtut social; sols amb ell se pasten els pobles; i sols en el dolor podràs trobar-lo. Qui no pateix, no pot dir ben bé que estima; i ai! d'aquell que pateix sense l'amor! Cerca l'amor en ton dolor, ah Barcelona —i qui no hi vulgui ésser en això, que se'n vagi. I si al capdavant resultés que ens n'havíem anat tots al mirar Barcelona deserta, Catalunya desolada, qualsevolga viatger podria dir: Aquí hi hagué potser una gran població; però per cert que mai hi ha hagut un poble.

1-X-1909.